У выкладанні курса выкарыстоўваюцца ў большасці сваёй актуальныя метады навучання, маюцца на ўвазе ролевыя і дзелавыя гульні, аналіз канкрэтных сітуацый. Выкарыстанне элементаў ролевых і дзелавых гульняў асабліва важна пры вывучэнні пытанняў псіхалогіі бібліятэкара і псіхалогіі зносін бібліятэкара з чытачом.

Для аналізу сітуацый зносін выкарыстоўваюцца матэрыялы кантрольных работ студэнтаў-завочнікаў.

Распрацавана методыка аналізу канкрэтных сітуацый, якая дапамагае выявіць: 1) сутнасць канфлікту, паводзіны бібліятэкара і чытача; 2) прычыны ўзнікнення канфлікту (сацыяльныя, псіхалагічныя, матэрыяльныя, бытавыя і інш.); 3) шляхі вырашэння канфлікту, аптымальныя варыянты рашэння. Пры аналізе крытычных рабочых сітуацый студэнты выконваюць ролі і бібліятэкара, і чытача. Для замацавання атрыманых ведаў распрацавана гульня "Бібліятэкар аддзела абслугоўвання".

Пашырэнне практыкі работы бібліятэк у плане арганізацыі вольнага часу, увогуле ўзбагачэння духоўнага патэнцыялу насельніцтва ставіць перад выкладчыкамі задачы фарміравання ў студэнтаў прафесійных уменняў сцэнарна-рэжысёрскага выканання тэмы пасяджэння клуба, вечара кнігі і г.д.

Некаторыя магчымасці паглыблення падрыхтоўкі студэнтаў па пытаннях методыкі арганізацыі масавых мерапрыемстваў ёсць у межах гадзін, адведзеных праграмаю (але ж лічым мэтазгодным увесці спецкурс, які б вялі выкладчыкі дысцыпліны "Абслугоўванне чытачоў" разам з педагогамі мастацкіх спецыялізацый).

Для прафесійнай падрыхтоўкі студэнтаў важнае значэнне мае авалоданне імі крытычна-аналітычнымі метадамі. Тут асаблівую ўвагу звяртаем на дыспут, дыскусію, якія дазваляюць развіць міжасабовыя зносіны паміж чытачамі. На практычных занятках у працэсе падрыхтоўкі дыспута выкарыстоўваем элементы дзелавой гульні.

Працэс набыцця студэнтамі ўменняў і навыкаў абслугоўвання чытачоў знаходзіць натуральны працяг і развіццё ў вытворчай практыцы. Кіраванне працэсам навучання прадугледжвае пераемнасць мэт і задач лабараторна-практычных заняткаў і вытворчай практыкі.

Завяршальным этапам вывучэння дысцыпліны з'яўляецца падрыхтоўка і правядзенне кожнай вучэбнай групай масавага мерапрыемства. На працягу навучальнага года іх праводзіцца па 6--7 і ва універсітэце,і ў бібліятэках-базах.

Клімянкова Н.У.,
канд.пед.навук,
дацэнт
Паўлава С.А.,
канд.філал.навук,
дацэнт

ПРАБЛЕМАТЫКА КУРСА "АБСЛУГОЎВАННЕ ЧЫТАЧОЎ"

Уся сукупнасць дысцыплін, што вывучаюцца ва універсітэце і складаюць аснову навуковых ведаў, факусіруецца, на наш погляд, у адным з асноўных спецыяльных курсаў -- "Абслугоўванне чытачоў". Менавіта ў абслугоўванні праяўляюцца ўсе галоўныя сацыяльныя функцыі бібліятэкі, менавіта ў абслугоўванні бібліятэкару неабходны ўвесь комплекс агульнаадукацыйных і спецыяльных ведаў, высокая чытацкая культура і камунікатыўная кампетэнтнасць. У выкладанні названай дысцыпліны склалася шмат традыцый і з'явілася шмат навацый. Але якасць падрыхтоўкі бібліятэкара для абслугоўвання чытачоў пaранейшаму залежыць ад агульнага ўзроўню выкладання ва універсітэце як агульнаадукацыйных, так і спецыяльных дысцыплін. На сённяшні дзень мы асабліва востра адчуваем адсутнасць адзінства пазіцый у падыходах да навучання студэнтаў.

У гэтай сувязі нам уяўляецца перспектыўным ужыванне метадалогіі сістэмна-дзейнаснага падыходу і вызначэнне на дадзенай падставе паняццяў аб'екта і прадмета бібліятэчнай і бібліяграфічнай дзейнасці.

Як вядома, у бібліятэчнай справе існуе сістэма знешняга аб'екта "дакумент -- спажывец", альбо "кніга -- чытач". Кніга застаецца галоўнай, найбольш распаўсюджанай формай дакумента, але з улікам існавання новых носьбітаў інфармацыі больш дакладнай уяўляецца першая фармулёўка.Чытач, альбо спажывец, які мае патрэбу ў дакументальна фіксаванай інфармацыі, займае вядучае месца ў сістэме. Ён з'яўляецца жывым носьбітам неабходных і выпадко-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

вых сувязей, усёй сістэмы зносін, пабудова якіх -- адна з асноўных задач бібліятэкі. Зносіны выступаюць у якасці трэцяга элемента складанай сістэмы.

Унутраны аб'ект -- бібліятэчная, бібліяграфічная і інфармацыйная дзейнасць у сістэме "дакумент -- спажывец", што ажыццяўляецца з дапамогаю непасрэдных альбо апасродкаваных зносін. Паколькі прадметам зносін ва ўмовах бібліятэкі з'яўляецца чытанне, альбо спажыванне дакумента ва ўсёй складанасці і шматбаковасці, бібліятэкару неабходна шырокая гуманітарная падрыхтоўка.

Бібліятэчная адукацыя пачыналася з пільнага вывучэння дакумента (кнігазнаўчы падыход). Вакол гэтага элемента склаўся цэлы шэраг дысцыплін -- агульнанавуковых, прафесійных і спецыяльных.

Вывучэнне другога, не менш важнага, элемента, мы маем на ўвазе чытача, адбываецца даволі фрагментарна і бессістэмна. Пытанні, звязаныя з чытачом, спажыўцом інфармацыі, распылены па розных курсах, а адзінага, комплекснага курса, накшталт "Дакументазнаўства", пакуль што няма. Настаў час сканцэнтраваць агульнанавуковыя і спецыяльныя пытанні, звязаныя з чытачом і спажыўцом інфармацыі, у адзіным комплексным курсе -- "Чытачазнаўства". Так можа быць вырашаны цэлы шэраг праблем міжпрадметнага характару.

Трэці элемент сістэмы -- бібліятэчныя зносіны. Яны сталі прадметам вывучэння і абмеркавання параўнальна нядаўна. У дадзенай галіне вельмі востра адчуваецца абмежаванасць тэарэтычных распрацовак. Але зараз назіраецца бурны рост колькасці публікацый на падставе даследаванняў, з'явіліся і першыя спробы тэарэтычнага асэнсавання праблемы. Спецкурс "Бібліятэчныя зносіны", які чытаецца для студэнтаў спецыялізацыі "Публічныя бібліятэкі", арганічна дапаўняе сістэму ведаў будучых бібліятэкараў, дазваляе фарміраваць у студэнтаў навыкі, неабходныя для эфектыўных зносін з чытачамі.

Такім чынам, найбольш дасканала ў сістэме падрыхтоўкі бібліятэкараў вызначана праблематыка, звязаная з элементам "дакумент". Існуе агульнанавуковы курс "Гісторыя кнігі" і агульнапрафесійны -- "Дакументазнаўства", а таксама шэраг галіновых бібліяграфій, у якіх дакумент выступае ў якасці аб'екта бібліяграфіравання.

Вывучэнне чытача як элемента знаходзіцца ў больш складаным становішчы. Асобныя пытанні разглядаюцца амаль што ў кожным спецыяльным курсе, а комплекснага курса, які даваў бы студэнтам фундаментальныя веды, пакуль што няма. На наш погляд, у сістэме падрыхтоўкі спецыяліста-бібліятэкара павінен быць агульнанавуковы курс, прысвечаны чытачу і чытанню, які адлюстроўваў бы пытанні сацыялогіі, псіхалогіі і педагогікі чытання і чытача. Далей аб'ект "чытач" вывучаецца больш канкрэтна як чытач бібліятэкі і спажывец бібліяграфічнай інфармацыі ў межах спецыяльных курсаў, такіх, напрыклад, як "Абслугоўванне чытачоў".

Вывучэнне унутранага аб'екта -- бібліятэчна-бібліяграфічнай справы -- звязана з засваеннем бібліятэчнай тэхналогіі як у тэарэтычным плане, так і ў галіне падрыхтоўкі да практычнай дзейнасці. Важны ўплыў на ўдасканаленне навучання зрабіла дыскусія на старонках бібліятэчнага друку, прысвечаная ўзаемадзеянню і інтэграцыі бібліятэчных і бібліяграфічных працэсаў, якія разглядаліся як адзіны аб'ект. Але, вядома, адзіны аб'ект можа спалучаць у сабе розныя бакі і з'яўляцца прадметам розных навук.

У бібліятэчнай практыцы прадметам з'яўляецца ўстанаўленне сувязі паміж кнігай і чытачом, у бібліяграфічнай -- паміж бібліяграфічнай інфармацыяй і яе спажыўцом. На справе гэта цэласны працэс, адзіны і непадзельны, таму што і першасны, і другасны змест узаемадзеяння (зносін) заключаны ў кнізе. Але, на жаль, навучальны працэс жорстка дыферэнцаваны.

Перспектывы інтэграцыі навучальнага працэсу звязаны з навуковым асэнсаваннем аб'ектыўнай структуры і прадмета дзейнасці, з пашырэннем міжпрадметных сувязей і сувязей паміж кафедрамі, паглыбленым вывучэннем тэхналогіі, перабудовай свядомасці выкладчыкаў.

Ляйко Н.А.,
канд.гіст.навук,
дацэнт
Фядорына А.І.,
ст.выкладчык

ПРАБЛЕМЫ ВЫКЛАДАННЯ КУРСА "АНАЛІТЫКА-СІНТЭТЫЧНАЯ АПРАЦОЎКА ДАКУМЕНТАЎ"

Умовы рэфармавання вышэйшых навучальных устаноў культуры і мастацтва і беспера-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ